

Ἀναδολκίῳ καὶ τὸ ἀρχαῖον (Tomis) ὡς ἐπράξε διὰ τὴν γειννιάζουσαν κομὸπολιν Κουστέρεζέ (Constantia). Σημειώνει δὲ τὸ Ἀναδολκίῳ εἰς ἓνα στενὸν κόλπον τοῦ Εὐξείνου Πόντου, θεωρουμένον, κατὰ τὸν Οὐίδιον ὡς λιμὴν, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσέρχοντο ἐκ τῆς Ἰταλίας ὀλίγα πλοῖα, καίτοι ὄντα πολὺ ἐπικίνδυνον, μὴ εὐρισκομένου ἄλλου λιμένος πρὸς ἐκεῖνα τὰ παράλια.

Rarus ab Italia tantum mare navita transit.

Litora rarus in haec portubus orba venit.

Tristium. Lib. III. El. XII.

Πότε δὲ ἡ τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Τόμης ἐπωνομάσθη Ἀναδολκίῳ; τοῦτο μᾶλλον εἶναι ἀγνωστον. Εἰκάζομεν μόνον ὅτι ἐλήθη ὡς ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὅτε κυριευθεὶς παρὰ τούτων ὅλης τῆς κάτω Μοισίας, τανὺν Βουλγαρίας, οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Κωνσταντίας, (παρὰ τῆς Ὀθωμ. ἐπονομασθείσης Κουστέρεζέ), ὑποχρεώθησαν ἰσως παρ' αὐτῆς νὰ κατοικήσωσιν αὐτοί.

Ἐρχόμεθα τώρα νὰ εἰπώμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς ἀνωρθείσης ἐπιγραφῆς, ἥτις σώζεται ἐπὶ λιθίνῃ στήλῃ, τριῶν ἡμίσι ποδῶν τοῦ μήκος, καὶ δύο τοῦ πλάτους· εἶναι δὲ κεκοσμημένη με ἀστράγαλον εἰς τὰς δύο ἄκρας τῆς. Τὰ γράμματα ἔχουσι τὴν αὐτὴν μορφήν ἐκείνων τῆς ἐπιγραφῆς ἀνακαλυφθείσης ἐν Βάρηι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐνὸς Ἀρμενίου, ὡς ἄλλοτε εἶπομεν (1). Ὅτι δὲ εἶναι τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, διδασκόμεθα τοῦτο ἀπὸ τ' ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς εἰς τιμὴν τοῦ ὁποῖου ἀνηγέρθη ὁ ἀνδρὶς, ἐπὶ τῆς ῥηθείσης στήλης. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Οὐῆρος εἶχε νυμφευθῇ μετὰ τὴν θυγατέρα τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, ὀνομαζομένην Κρισπίνην. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου, ἐσυμμερίσθη ὁ Οὐῆρος τὴν Βασιλείαν μετὰ τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, τὸν φιλόσοφον τὸ 151 ἔτος Μ. Χ. λαμβάνων τὸν τίτλον τοῦ Καίσαρος.

Δίδομεν δὲ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην τὴν ἐφεξῆς ἐξήγησιν. « Ἀγαθὴ τύχη »

« Τὸ σωματεῖον τῶν ἐν Τόμει Ναυκλήρων τιμᾷ τὸν υἱὸν τοῦ Αὐτοκράτορος Μ. Αὐρήλιον Οὐῆρον Καίσαρα »
 « Ποῦβλιος δὲ Τίτος ὁ Νεώτερος ἀνέστησε τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ ἰδίᾳ δαπάνῃ. »

Ὁ ἀνδριὰς οὗτος ἀνηγέρθη πρὸς τιμὴν τοῦ Καίσαρος Οὐῆρου, υἱοθετημένου ἡδὴ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Μ. Αὐρηλίου, ὅτε διαταχθέντος νὰ ἐκστρατεύῃ κατὰ τῶν βαρβάρων τῆς Παννονίας, διέβη ἀπὸ τὴν Τόμιν, ἥτις ἐκονόρευε μετὰ τὴν Παννονίαν. Εἶναι δὲ πολὺ πιθανὸν ὅτι τὸ σωματεῖον τῶν Ναυκλήρων τῆς πλουσίας καὶ ἐμπορικῆς πόλεως ταύτης, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σωζομένου, ἐδράξῃ τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ κολακίῃσιν τὸν μέλλοντα Αὐτοκράτορα, διὰ τῆς ἀνιγέρσεως τοῦ ἀνδριαντοῦ, τοῦ, λείψανος τοῦ ὁποῖου εἶναι ἡ παρ' ἡμῶν ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφή ἐπὶ λιθίνῃ στήλῃ.

Ἐκ τῆς δοτικῆς δὲ πώτεως Τόμει, ἣν ἀνέσκαψαν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, διδασκόμεθα προσέτι ἐν τῇ ληθείς ἐπονομασίᾳ τῆς ῥηθείσης πόλεως ἦτο Τόμει, ὅχι Τόμεις, καὶ οὐ Σιέφανον τὸν Βουλαντινόν, ἀλλ' Ὁλέων. Ἐκλίνεται λοιπὸν ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ἡμεῖς Κοραῆς (1), καὶ ὁ Γάλλος γεωγράφος Gosselin (2) ἡ Τόμεις, τῆς Τόμης, καθὼς κληρονομήσῃ τῆς πόλεως. Ὁ δεύτερος μάλιστα προσέτι τὰ ἐφεξῆς. Quant à la ville de Tomis, notre manuscrit 1393, au lieu de Tomai, selon le dernier éditeur Tomia porte Tomeia, paraît être une mauvaise leçon substituée à une accusatif du nom de Tomeia, que Strabon donne plus bas à cette même ville. Ajoutez Ovide, qui devait bien connaître cette ville, le lieu de son exil, l'appelle Tomis. Enfin les médailles de la même ville portent toutes stamment TOMEΩΣ, ce génitif peut aussi appartenir à TOMIS (comme ΠΟΛΙΣ appartient à πόλις) qu'au nom de TOMEΥΣ, qu'enne du Byzance a pris d' une leçon fautive Strabon. Τέλος καὶ ἀπὸ τὰς διασθεῖσας ἐπιγραφὰς Ἀρχιερέων τινῶν τῆς ῥηθείσης πόλεως, τῶν ὁποῖων ὀνόματα ἀναγινώσκονται ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Κουαίεν (3) βεβαιούμεθα τὰ ὅσα ἀναφέρωμεν περὶ ἀληθοῦς ἐπονομασίας τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσας Σκουθίας, ἡ κατ' ἄλλους τῆς κάτω Μοισίας.

Ἀπὸ τὴν σύντομον δὲ βιογραφίαν πεπαλαιωμένων τῆς γένεας Ἑλλάδος, συνιγχεῖσθαι ὑπὸ Γεωργίου Βενδότου καὶ τυπωθεῖσθαι ἐν τῷ Δ'. Τόμῳ τῆς Ἑλληνιστικῆς ἱστορίας τοῦ Μελετίου, μαθάνομεν διὰ τὴν χατλ Σχεῖδος, ἱατροφιλόσοφος τῆς δεκάτης ὀγδόης τοῦ αἰῶνος, ἐξέδωκεν ἐν Πατρὸς πόλει Λατινικῶς ὁ βιβλίον περὶ τῆς πόλεως Τόμης, τόπος ἐξορίας Ὀιδίου. Ἀναγόμεθα ὅμως τὰ μέγιστα διὰ τὴν βλίστιον τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Δημοσίᾳ βιβλίῳ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐπομένως ἀγνοοῦμεν τί λέγει τὸ φιλόσοφος Σχεῖδος περὶ τῆς πόλεως, ἥτις περὶ ὅσοντος διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Οὐιδίου, καὶ ὀνομάζεται παρ' αὐτοῦ Τόμης ἀντὶ Τόμης. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐδυνήθημεν ν' ἀποδείξωμεν τίνος τῶν τριῶν ἡδὴ αἰώνων τοσοῦτοι καὶ ὑψηλοῦτοι σοφισταὶ ἐξαιρουμένων καὶ τοῦ νεωτέρου Γερμανοῦ Γεωργίου Κ. ΦΟΡΜΗΚΕΡΟΥ, ἀπατήθησαν καὶ ἀπατήθησαν γὰρ γράφοντες, ὅτι τὸ Τόμης, παραπλῆξιν πόλις τῆς Οὐγγρίας, εἶναι ἡ ἀρχαία Τόμης, παλαιότερος πόλις τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Α. Παπαδόπουλος Βρετάνης

(1) Ἰδε ἀνωτέρω σελ. 228

(2) Ἰδε Géographie de Strabon, traduction Grec en Français Tom. III. Paris 1812 καὶ 88.

(3) Oriens Christianus. Τόμ. Α'.

(1) Ἰδε τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν ὁ Αἰὼν Ἀριθ. 1203, τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1851.